

N:o 25.

Af friherre **af Ugglas**, om förhöjning af anslaget till nordiska museet.

Nära nio år hafva förflutit, sedan Riksdagen höjde det åt nordiska museet beviljade årliga e. o. anslaget från 11,600 kronor till 16,000. Med höjningen af detta anslag åsyftade Riksdagen att bereda en lön intill ett belopp af 4,400 kronor åt museets styresman.

Detta beslut fattades 1881.

Emellertid stego redan 1883 med anledning af lokalernas utvidgning, som åter var en nödvändig följd af samlingarnas raska tillväxt, hyresbeloppen till 14,775 kronor, motsvarande alltså största delen af anslaget. Senare hafva de till och med öfverstigit detsamma, i det de 1888 uppgingo till 16,675 och 1889 till 16,631 kronor. Redan till följd häraf har under loppet af flere år arvodet till styresmannen endast med svårighet kunnat utgå eller måst delvis bokföras såsom en museets skuld till honom, och 1888 ansåg sig styresmannen och på samma gång museets stiftare, doktor A. Hazelius, böra efterskänka hela sin till 4,000 kronor beräknade årslön.

Då man betänker, att doktor Hazelius under hela tiden från 1872—1880 ej uppbar ett enda öre såsom lön för sitt uteslutande åt museets grundläggning och utveckling egnade arbete, och att han, då han 1879 erbjöd staten att öfvertaga samlingarna, ej för sitt nämnda arbete gjorde anspråk på minsta godtgörelse, utan till och med ville åtaga sig att af egna tillgångar gälda en del af museets skuld; att han 1880, omedelbart efter det staten afböjt hans anbud, gjorde museet till allmän egendom, och icke heller då för alla sina uppoffringar hvarken ifrågsatte eller erhöll någon ersättning; att han under museets hela utveck-

ling allt ifrån 1872 till denna dag *ensam* iklädt sig ansvaret för museets hela skuld, hvilken redan 1878 uppgick till omkring 100,000 kronor, till hvilket belopp hon efter åtskilliga vexlingar äfven för närvarande i rundt tal uppgår; att han vidare, midt under trycket af en så betydlig skuldbörda, för hvars omsättning han under dessa år i oftast små poster måst, enligt mig lemnad uppgift, på eget ansvar upplåna vid pass en million kronor, kunnat bringa museet till dess närvarande ståndpunkt, då det utgör ej endast det största kulturhistoriska museum i norden, utan ett af de största, som öfver hufvud finnes; och att under hans styresmannaskap *utom Riksdagens anslag och utom den skuld, hvari museet häftar*, dels i fonder, dels till inköp af museiföremål och aflöning af en stor personal, nu uppgående till 26 personer, samt andra nödiga utgifter, sedan 1872 anskaffats medel till ett belopp af omkring en million kronor — då man betänker allt detta, torde det finnas både lämpligt och önskvärdt, att Riksdagen åt en så uppoffrande fosterländsk verksamhet egnar sitt erkännande i ännu rikare mått, än som nu är händelsen.

Hvad statsutskottet 1881 yttrade i sitt utlåtande angående nordiska museet har i flere afseenden sin tillämpning äfven nu: »Några medel», säger utskottet, »finnas icke tillgängliga till aflöning åt den styresman, som, enligt de för museet gällande stadgar, har sig anförtrodd den närmare tillsynen öfver de dyrbara samlingarne, hvilkas ändamålsenliga vård uppenbarligen kräfver trägen möda. Vål har doktor Hazelius erbjudit sig att utan all ersättning fortfarande bestrida styresmannabefattningen, men tvifvelsutän kan det så mycket mindre anses med billighet öfverensstämmande, att doktor Hazeliifrågavärande verksamhet förblifver lönlös, som staten har att tacka hans outtröttliga nit och energi samt oegennyttiga uppoffringar för en högst värderik egendom, i det att omkring en tredjedel af hela museet numera blifvit statens tillhörighet. Vid sådant förhållande torde det vara angeläget, att museets styrelse icke förblifver i saknad af medel för ombesörjandet af vården om museet, hvarför anslaget lämpligen synes böra höjas» — — *

Till närmare belysning af nordiska museets i sanning storartade utveckling efter 1881 eller det år, då Riksdagen senast höjde anslaget till museet, vill jag här anföra några talande siffror.

År 1881 voro i museets hufvudliggare inregistrerade omkring 30,000 n:r, under det antalet nu utgör öfver 60,000 och således är fördubbladt. Föremålen voro då förvarade i 42 rum, nu i omkring 90.

* Se statsutskottets utlåtande nr 12 angående riksstatsens åttonde hufvudtitel 1881.

Museets allmänna fond uppgick då till 16,000 kronor, nu till öfver 34,000. Byggnadsmedlen, som 1881 utgjorde 84,000 kronor, hafva stigit till öfver 400,000, och häri är dock icke inräknadt värdet af byggnadsmateriel, som kan uppskattas till minst 100,000 kronor, hvarförutom till inlösen af byggnader, utdelade pris för byggnadsritningar, jordschaktning för den blifvande byggnaden m. m. utbetalats öfver 50,000 kronor. Äfven har en pensionsfond, skänkt af styresmannen, tillkommit, och hvilken nu uppgår till något öfver 1,200 kronor.

Härtill må läggas, att enligt hvad de af Riksdagens revisorer, hvilka förliden höst togo samlingarna i skärskådande, kunna intyga, dessa samlingar med största omsorg förvaras och vårdas i till icke ringa del dyrbara monstrar, uppgående till ett antal af närmare 400.

Äfven på en annan omständighet torde här uppmärksamheten böra fästas.

Såsom noggsamt är bekant, har den hedern vederfarits nordiska museet, att efter mönster af det samma flere likartade museer blifvit grundlagda i utlandet. Så i Köpenhamn, Helsingfors, Paris och senast förlidet år i Berlin, der stiftaren af det nya »Museum für deutsche Trachten und Geräthe», den berömde vetenskapsmannen professor Virchow, åberopat nordiska museet såsom sin förebild. Tyska regeringen har också genom statsminister von Gossler skyndat att skaffa detta nya museum lokal. — I Köpenhamn har det danska folkemuseet, som stiftades 1879, således vid pass 7 år efter nordiska museet, och för allmänheten öppnades först 1885, samt hvilket museum inrymmes i en enda våning af 10 till 12 rum, under det nordiska museet upptager 8 våningar med omkring 90 rum, af danska Riksdagen under denna statsregleringsperiod erhållit ett »ordinärt» anslag af 20,000 kronor, beräknadt att täcka omkostnaderna ej endast för hyror, utan ock för alla andra nödiga utgifter, såsom löner o. s. v. ja, till och med för inköp, hvartill ämnats ett belopp af 4,000 kronor, äfvensom för grafiska framställningar af föremål i museet, för hvilket ändamål af anslaget åsyftats 1,000 kronor.*

Slutligen får jag hänvisa till den revisionsberättelse, som de af kongl. vetenskapsakademien utsedde revisorerne för granskning af nordiska museets räkenskaper och förvaltning afgifvit den 5 december 1889, och hvilken revisionsberättelse jemte den från museet senast utgifna årsberättelsen, såsom bilaga åtföljer denna min motion.

I betraktande så väl deraf, att doktor Hazelius grundlagt detta

* Se *Anmärkingar til Forslag till Finantslov for Finantsaaret fra 1:sta April 1890 til 31 Marts 1891*, § 26.

för den fosterländska odlingen så viktiga museum, af hvilket en icke obetydlig del är statens egendom, som deraf, att han med en ovanlig energi fullföljt dess utveckling till den höga ståndpunkt det för närvarande enligt så väl inhemska som utländska vetenskapsmäns uttalande intager,* och med hänsyn slutligen till det ansvar och den vidtomfattande verksamhet, som styresmannaskapet öfver nordiska museet nu kräver, tyckes det mig, att Riksdagen borde sätta museets styrelse i tillfälle att bereda styresmannen samma lön som den, hvilken efter 10 års tjänstgöring tillkommer en hvar af intendenterna vid riksmuseets samlingar eller 6,000 kronor. Och då det synes, som borde staten lemna åtminstone något bidrag till aflöningen af den öfriga till 26 personer uppgående personalen, hemställer jag, att för detta ändamål lemnas ett belopp af minst 3,000 kronor.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, tillåter jag mig värdsamt föreslå,

att det hittills varande årliga statsanslaget till nordiska museet af 16,000 kronor måtte varda förhöjdt med 9,000 kronor, eller till 25,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1890.

Gust. af Ugglas.

* Såsom bevis härpå får jag åberopa det på tyska från museet utgifna arbetet *Das Nordische Museum in Stockholm. Stimmen aus der Fremde*, hvilket arbete bifogas.

Bil. A.

Afskrift.

Till kongl. vetenskaps-akademien.

Sedan kongl. vetenskaps-akademien utsett undertecknade att granska nämndens för nordiska museet räkenskaper och förvaltning för år 1888, få vi efter detta uppdrags fullgörande meddela följande:

Enligt hvad bifogade sammandrag af räkenskaperna närmare angifver, har museets ekonomiska ställning liksom under föregående år äfven under år 1888 i flera hänseenden förbättrats.

Utom det till kronor 16,000 uppgående statsanslaget hafva *inkomsterna* för året utgjorts af kronor 78,103: 15, som erhållits dels af anordnade lotterier, dels af folkfesten å Stockholms börs, dels såsom gåfvor, dels af ledamotsafgifter och dels af influtna räntemedel samt inträdesafgifter m. m. Inkomsterna öfverstiga de motsvarande för år 1887 med icke mindre än kronor 12,733: 43; men detta kan sägas helt och hållet härröra af den lyckade folkfesten å Stockholms börs, hvilken nemligen inbragte en behållning af kronor 20,785: 55. Om museet ej haft denna inkomst, mot hvilken någon motsvarighet icke fans under 1887, skulle således, oaktadt lotterimedlen under 1888 med kronor 7,048: 90 öfverstego dem för 1887, 1888 års inkomster ändock hafva betydligt understigit dem för år 1887.

Statens årliga bidrag, som vid anslagets beviljande räckte till för betäckande af så väl dåvarande hyror (kronor 12,000) som det mycket moderata arfvodet (kronor 4,000) åt föreståndaren, utgår fortfarande med oförändradt belopp (kronor 16,000), fastän hyrorerna med samlingarnes tillväxt efter hand så ökats, att ensamt de under 1888 belöpte sig till kronor 19,372: 20. För att museets skuld icke skulle ökas har också dess föreståndare, doktor Hazelius ansett sig få lof att för 1888 till museet efterskänka den för hans möda och omsorg om museet ringa årslön af kronor 4,000, som för föreståndaren är bestämd. Den stora önskvärdheten för att icke säga behovet af det årliga statsanslagets ökning tyckes således ligga i öppen dag.

Byggnadsmedelsfonden har under året ökats med kronor 28,646: 48 och uppgick vid slutet af 1888 till kronor 306,639: 99, oberäknadt den

betydliga tomten å Djurgården med derå befintliga byggnader och skänkta byggnadsmaterial, hvilkas värde icke ingår i nämnda slutsumma.

Härtill kommer *Byggnadsfonden*, hvilken särskildt förvaltas och icke redovisas i nordiska museets räkenskaper samt till följd deraf ej varit föremål för vår granskning. Enligt i post- och inrikes tidningar införd redovisning utgjorde emellertid nämnda fond vid slutet af år 1888 ett belopp af kronor 103,502: 56, på grund hvaraf de båda fonderna tillsammans vid sagda tidpunkt således stego till kronor 410,142: 55.

Tillökningen i värdet af *samlingar, inventarier* och *böcker* uppgår under det ifrågavarande räkenskapsåret till kronor 16,564: 29, hvilken tillväxt är vida mindre än under ej blott 1887, då den utgjorde kronor 27,577: 36, och 1886, då den nådde 27,732: 94, utan äfven 1885, då den belöpte sig till kronor 19,942: 09. Den ojemförligt största delen af sagda tillväxt har under 1888 likasom tillförene kommit på samlingarne, som under ifrågavarande år ökats med ett värde af kronor 15,419: 77.

Såsom en naturlig följd af samlingarnes oupphörliga tillväxt hafva omkostnaderna för *hyror, bränsle, belysning, löner, resekostnader, försäkringsafgifter* och *underhåll* m. m. ökats från kronor 38,704: 73 under 1887 till kronor 40,943: 89 under 1888 eller med kronor 2,239: 16. På samma gång hafva ändock *skulderna* minskats med kronor 2,411: 51, då de deremot under 1887 ökades med kronor 4,170: 14.

Att skulderna under 1888 kunnat nedbringas, beror naturligtvis i närmaste hand derpå, att ett så måttligt belopp under året användts till samlingarnes förökande. Tack vare den stora inkomsten af folkfesten skulle skuldminskningen blifvit ännu mycket betydligare, om ej under 1888 särdeles stora utgifter tillkommit för Runa och andra *litterära arbeten*. Att ifrågavarande omkostnader under 1888 uppgingo till ett så anseeligt belopp som kronor 10,422: 60, under det att de år 1887 endast belöpte sig till den jemförelsevis obetydliga summan af kronor 583: 90, beror åter derpå, att så många om museet handlande, illustrerade böcker under året utgifvits, bland hvilka för all synnerhet den i samband med folkfesten utkomna Runa kräft stora omkostnader, men också enligt sakkunniges yttranden besitter, både hvad text och illustrationer beträffar, särdeles gediget värde. Omkostnaderna för museets litterära arbeten få likväl ingalunda betraktas såsom blotta utgifter, ty utom att någon del af dem efter hand komma att direkt återgåldas genom kontant inkomst af försålda exemplar, har museet framför allt att af dem påräkna indirekt vinst genom att deras utdelande till lämpliga personer bidrager att uppehålla intresset och offervilligheten för museet. Anmärkningsvärdt synes oss emellertid vara att staten ej

ännu ansett skäligt att lemna något understöd för så värderika afhandlingars utgifvande, utan att museet ensamt fått bära hela tungan af de dryga omkostnader, som varit förbundna med dessa arbetens utgifvande, oaktadt doktor Hazelius icke haft ringaste pekuniära ersättning för den stora möda och skicklighet, som han å deras författande nedlagt.

Museets dyrbara samlingar m. m. d. äro *brandförsäkrade* till ett belopp af kronor 700,000, hvarjemte å museets tomt befintliga byggnader och material äro försäkrade för kronor 62,100.

Vid granskningen af räkenskaperna, som undergått sifferrevision af särskild person, hafva vi funnit dessa förda med god ordning och utgifterna vederbörligen styrkta.

Museets *tillgångar* i fordringar och kassabehållning utgjorde vid 1888 års slut kronor 336,414: 40, och hafva vid en den 2:dra dennes hos skattmästaren verkställd inventering för oss uppvisats följande värdehandlingar, som enligt vår åsigt ega betryggande säkerhet, nemligen:

Inteckningar för	kronor 165,250: —
Reverser.....	” 4,400: —
Obligationer till inköpspris af.....	” 28,280: —
I banker innestående	” 57,173: 39
I fast egendom nedlagdt	” 64,818: 17
	<hr/>
	Summa kronor 319,921: 56

Stockholm den 5 december 1889.

P. G. Rosén.

G. Nordenström.

Rich. Åkerman.

Rätteligen afskrifvet intyga:

A. Axling.

V. Lewin.

Bil. B.

Sammandrag af nordiska museets

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Debet.				
<i>Balans från år 1887:</i>				
Tillgångar: Samlingar, efter år 1879 inköpta föremål.....	143,471	14		
Inventarier	12,868	48		
Böcker, inköpta efter år 1880	2,859	95		
Fordringar: Mot inteckning	271,891	02		
" annan säkerhet	4,554	—		
Hos banker.....	37,899	53		
Öfriga	14	40		
Kassabehållning	286	25	473,844	77
<i>Inkomster:</i>				
Statsanslag	16,000	—		
Bidrag af samfundet för nordiska museets främjande:				
Stiftande och bidragande ledamöters afgifter	8,640	68		
Ständiga ledamöters afgifter.....	900	—		
Inträdesavgifter	4,211	20		
Gåfvor (9,718,60 + 580,84 till byggnadsmedel)	10,299	44		
Lotterimedel	22,867	59		
Räntor (uppburna 13,848,25 — 5,486,47 utbetalta)	8,361	78		
Lejonslätten (arrende 850,00 + 105,50)	955	50		
Behållning af folkfesten & Stockholms börs	20,785	55		
Hvarjehanda	1,081	41	94,103	15
Ökad värde å samlingar, inventarier och böcker.....			16,564	29
<i>Balans till år 1889:</i>				
Skuld till dr A. Hazelius.....	90,542	75		
" " andra personer.....	10,255	41		
Hebbes testamente.....	750	—		
Fonder: Allmänna fonden	32,600	—		
Pensionsfonden	1,157	62		
Byggnadsmedelsfonden	306,639	99	441,945	77
	Summa kronor		1,026,457	98

Stockholm den 27 november 1889.

P. G. Rosén.

G. Nordenström.

Afskrift.

räkenskaper för år 1888.

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Kredit.				
<i>Balans från år 1887:</i>				
Skulder till dr A. Hazelius	94,687	07		
” ” andra personer	8,522	60		
Hebbes testamentsmedel	750	—		
Fonder: Allmänna fonden	31,700	—		
Pensionsfonden	1,102	50		
Byggnadsmedelsfonden	277,993	51	414,755	68
<i>Utgifter:</i>				
Hyror 16,675,00, bränsle 2,115,75, belysning 581,45	19,372	20		
Löner 18,087,29, resekostnader 810,25	18,897	54		
Försäkringsafgifter, expeditionskostnader, underhåll m. m. d.	2,674	15		
Utgifter för Runa och andra litterära arbeten.....	10,422	60		
Samlingarnes förökning.....	15,419	77		
Inventariernas ”	921	62		
Böckers ”	222	90		
Museets byggnadstomt å Lejonslätten.....	1,100	17		
Hvarjehanda	891	49	69,922	44
Öfverfördt till Allmänna fonden	900	—		
” ” Pensionsfonden	55	12		
” ” Byggnadsmedelsfonden	28,646	48	29,601	60
<i>Balans till år 1889:</i>				
Tillgångar: Samlingar, inköpta efter 1879.....	158,890	91		
Inventarier ” ” ”	13,790	10		
Böcker ” ” 1880.....	3,082	85		
Fordringar: Mot inteckning.....	162,372	49		
” annan säkerhet.....	4,554	—		
Hos banker	79,894	64		
I obligationer	89,291	39		
Öfriga	14	40		
Kassabehållning	287	48	512,178	26
	Summa kronor		1,026,457 98	

Rich. Åkerman.

Rätteligen afskrifvet intyga:

A. Arling.

V. Lewin.